

УДК 338

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ<http://orcid.org/0000-0002-2954-5405>

Маматова Лейла Шаміліївна, к.е.н., старший викладач кафедри економіки підприємств, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет» м. Маріуполь, e-mail: leilamamatova@gmail.com

Leila Mamatova, Ph.D., senior lecturer of the Department Economics of Enterprises, State Higher Educational Establishment «PRIAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY», Mariupol, e-mail: leilamamatova@gmail.com

L. Mamatova. Development of innovation activity of Ukraine in the international context.

The article analyzes the current state and dynamics of innovation activity development in Ukraine: according to international indices (global index of innovations, index of innovation development of Bloomberg agency, innovation index of European innovation scoreboard, global competitiveness index, innovative activity of industrial enterprises), main indicators of dynamics of innovation activity of industrial enterprises Ukraine, technological sectors, implementation of priority directions of innovation activity at the expense of b gadget funds and the number of developed and transmitted technologies. The study of international indices of innovation of the country's economy showed that the formation, implementation of innovations and the introduction of innovations in Ukraine is characterized by low indicators, namely, the Global Innovation Index has left Ukraine at 101st place in the world and shows an improvement of Ukraine's position on the effectiveness of innovations, the Bloomberg Innovation Development Index and the Global Competitiveness Index - has reduced Ukraine's place in terms of productivity, indicators of innovation efficiency, technology Also, a negative assessment of the efficiency of the functioning of the Ukrainian innovation system Index of European Innovation Scoreboard. In general, the research of the indices shows positive dynamics especially in high-tech sectors, and the efficiency of the entire scientific-technical and innovation system of Ukraine. The directions of innovation costs of industrial enterprises for innovation are investigated and singled out. The main problems of the present in Ukraine are identified that restrain the development of innovation activity of enterprises. The dynamics of total financing of innovation activity of enterprises in Ukraine by type of sources is analyzed.

Маматова Л. Ш. Розвиток інноваційної діяльності України в міжнародному контексті.

У статті проаналізовано сучасний стан та динаміку розвитку інноваційної діяльності в Україні: за міжнародними індексами (глобальний індекс інновацій, індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg, інноваційний індекс Європейського інноваційного табло, глобальний індекс конкурентоспроможності, інноваційна активність промислових підприємств); за основними показниками динаміки інноваційної діяльності промислових підприємств України, технологічними секторами, за реалізацією пріоритетних напрямів інноваційної діяльності за рахунок бюджетних коштів та за кількістю розроблених і переданих технологій. Дослідження міжнародних індексів інноваційності економіки країни, показав що формування, реалізація інноваційної діяльності та впровадження інновацій в Україні характеризується невисокими показниками, а саме Глобальний інноваційного індекс залишив Україну на 101 місці у світі та свідчить про покращення позицій України за ефективністю інновацій, Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg та Глобальний індекс конкурентоспроможності – знизив місце України за продуктивністю праці, за індикаторами ефективності інновацій, за технологічними можливостями та наявністю нових технологій, за трансфером технологій (ГК). Також негативна оцінка ефективності функціонування української інноваційної системи Індекс Європейського інноваційного табло. Загалом дослідження індексів свідчить, про позитивну динаміку особливо у високотехнологічних секторах, та ефективність роботи всієї науково-технічної та інноваційної системи України. Досліджено та виокремлено напрями інноваційних витрат промислових підприємств на інновації. Визначені головні проблеми сьогодення в Україні, що стримують розвиток інноваційної активності підприємств. Проаналізовано динаміку загального обсягу фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні за видами джерел.

Маматова Л. Ш. Развитие инновационной деятельности Украины в международном контексте.

В статье проанализировано современное состояние и динамика развития инновационной деятельности в Украине: по международным индексам (глобальный индекс инноваций, индекс инновационного развития агентства Vloomberg, инновационный индекс Европейского инновационного табло, глобальный индекс конкурентоспособности, инновационная активность промышленных предприятий); по основным показателям динамики инновационной деятельности промышленных предприятий Украины, технологическими секторами, по реализации приоритетных направлений инновационной деятельности за счет бюджетных средств и по количеству разработанных и переданных технологий. Исследование международных индексов инновационности экономики страны, показало, что формирование, реализация инновационной деятельности и внедрение инноваций в Украине характеризуется невысокими показателями, а именно Глобальный инновационный индекс оставил Украину на 101 месте в мире и свидетельствует об улучшении позиций Украины по эффективности инноваций, Индекс инновационного развития агентства Vloomberg и Глобальный индекс конкурентоспособности - снизил место Украины по производительности труда, по индикаторам эффективности инноваций, по технологическим возможностям и наличию новых технологий, по трансферу технологий (ИК). Также негативная оценка эффективности функционирования украинской инновационной системы Индекс Европейского инновационного табло. В целом исследование индексов свидетельствует о положительной динамике, особенно в высокотехнологичных секторах, и эффективность работы всей научно-технической и инновационной системы Украины. Исследованы и выделены направления инновационных затрат промышленных предприятий на инновации. Определены главные проблемы современности в Украине, сдерживающие развитие инновационной активности предприятий. Проанализирована динамика общего объема финансирования инновационной деятельности предприятий в Украине по видам источников.

Постановка проблеми. За останні роки основною тенденцією розвитку системи міжнародних економічних відносин стає глобалізація. Європейський інтеграційний шлях України у високотехнологічне конкурентоспроможне середовище зумовило необхідність в формуванні та запровадженні інноваційної моделі розвитку країни, яка забезпечить стабільно високі темпи економічного зростання, вирішення певних соціально-екологічних проблем, забезпечить конкурентоспроможність національної економіки, підвищить експортний потенціал країни, забезпечить економічну безпеку та відповідне місце в Європейському Союзі. На практиці інноваційний розвиток України не зайняв головне місце в зростанні національної економіки, але спостерігалися й позитивні тенденції з переважно тимчасовим характером і змінювалися незначними зрушеннями в економіці, що відобразило інноваційний процес в Україні як нестійкий та без чітких довгострокових стимулів для інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку інноваційної діяльності є актуальною для усіх країн незалежно від рівня економічного розвитку, тому знайшли одне з провідних місць в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних економістів, а саме Л. Антонюка, О. Амоши, П. Завліта, С. Ілляшенка, І. Іващука, Р. Коуза, Д. Львова, Р. Нельсона, Х. Фрімена, Й. Шумпетера.

Мета статті. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку інноваційної діяльності в Україні за певний період в глобальному економічному контексті.

Результати дослідження. За останні роки в Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності – сформовано основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики, а також створено умови для розвитку відповідної інфраструктури. Формування економічної стратегії України у глобальному світі базується на інноваційній моделі розвитку і потребує реальної оцінки сучасного стану науково-технічного потенціалу країни і перспектив науково-технічної й інноваційної діяльності. Останні офіційні статистичні дані Держкомстату України свідчать про зростання інноваційної активності підприємств у такій важливій галузі національної економіки, як промисловість. Але стан інноваційної діяльності в Україні більшість є таким, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у країнах, для яких інноваційний розвиток є пріоритетним завданням економічної стратегії. [1]

На міжнародному рівні широко використовується інтегральна оцінка стану розвитку інноваційної системи. Україна представлена у кількох міжнародних рейтингах, які оцінюють інноваційний потенціал, технологічну та інноваційну

конкурентоспроможність. Найбільш авторитетними є Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index), Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg (Bloomberg Innovation Index), Глобальний індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index), Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (Innovation Union Scoreboard), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index). Трансфер технологій – це рух знань або технологій (на які отримано право на інтелектуальну власність) від однієї організації до іншої, від університетів та наукових установ до бізнесу, де знання можуть бути перетворені у нові продукти та послуги, які принесуть користь суспільству. Тому трансфер технологій є важливою складовою інноваційної діяльності. Оцінювання трансферу технологій здійснюється шляхом розрахунку та аналізу підіндексів Глобального індексу конкурентоспроможності та Глобального інноваційного індексу. Прогрес у створенні об'єктів інтелектуальної власності оцінюється декількома міжнародними індексами, основним з яких є Міжнародний індекс захисту прав власності. Крім того, Глобальний інноваційний індекс містить підіндекс “Створення знань”, Глобальний інноваційний індекс Bloomberg – підіндекс “Патентна активність”, Європейське інноваційне табло – підіндекс “Інтелектуальні активи”. [2]

Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index). Згідно з доповіддю “Глобальний індекс інновацій 2017”, підготованою спільно Корнельським університетом, школою бізнесу INSEAD і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (BOIP), Глобальний індекс інновацій (ГІ) 2017 охоплює 127 економік світу й використовує 82 показники по цілому ряду тем. Лідирують у рейтингу, як і рік тому, Швейцарія і Швеція. На третій позиції - Нідерланди, поліпшивши свій показник за рік на шість позицій. Також в десятку найбільш інноваційних країн увійшли: США, Велика Британія, Данія, Сінгапур, Фінляндія, Німеччина та Ірландія (рис. 1). [2]

У 2017 р. Україна посіла найвищу позицію за останні 7 років – 50 місце. А у групі за рівнем доходів нижче середнього – 2 місце після В'єтнаму, обійшовши Монголію, Молдову, Вірменію та Індію. У порівнянні з 2016 р. Україна піднялася на 6 пунктів, що обумовлено високим коефіцієнтом інноваційної ефективності, тобто співвідношенням отриманого результату до інноваційних ресурсів. Основою української інноваційної конкурентоспроможності є людський капітал. Його ефективна реалізація і є головною конкурентною перевагою. Однак у порівнянні з 2016 р. цей показник зменшився за рахунок скорочення державних витрат на освіту (18 місце у 2016 р., 22 місце – 2017 р.) та науку. За підіндексом “людський капітал” у 2017 р. Україна на 41 позиції проти 40-ї у 2016 р. Фактором, який стримує інноваційний розвиток, є низький рівень R&D витрат (54 місце у 2017 р.), що обумовлює пошук інших джерел фінансування та міграцію науковців за межі України. У 2017 р. за підіндексом “Інституції” Україна, як і у 2016 р., посідає 101 місце, у тому числі за показником політичне середовище – 122-е місце (123-е місце – 2016 р.), регуляторне середовище – 82-е (84-е місце – 2016 р.), за станом бізнес- середовища – 78-е (79-е місце – 2016 р.). 9 За рівнем розвитку інфраструктури Україна на 90 місці рейтингу проти 99-го за 2016 рік. Показники ринків України оцінені в 43,2 бали, що відповідає 81-й позиції (за кредитами – 71 місце, рівнем торгівлі та конкуренції – 48, інвестиціями – 107). За підіндексом “бізнес-досвід” Україна піднялася на 22 позиції і посіла 51 місце (за кількістю працівників розумової праці – 41 місце, інноваційними зв'язками – 72, сприйняттям знань – 63). За результативністю наукових досліджень Україна у 2017 р. на 32-й позиції рейтингу проти 33-ї у 2016 р. У тому числі за показником створення знань – 16 місце, вплив знань – 77, поширення знань – 54. За підіндексом “Креативність” Україна покращила свою позицію, перемістившись з 58 місця на 49-е, у т. ч. за показником нематеріальні активи – 26 місце, креативні товари та послуги – 92, онлайн креативність – 47 (рис. 2). [2]

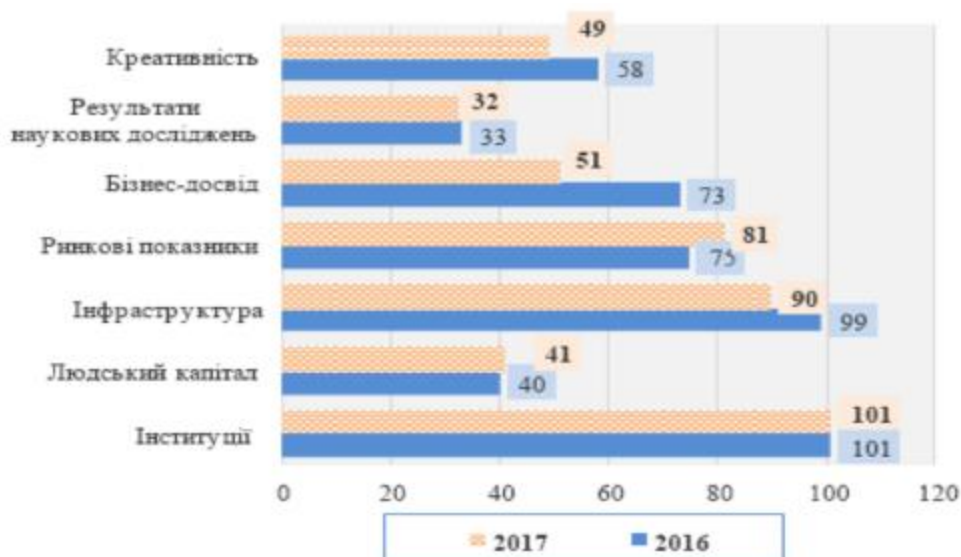

Рис.1. Динаміка ГПІ по країнах за 2016-2017 рр. [3]

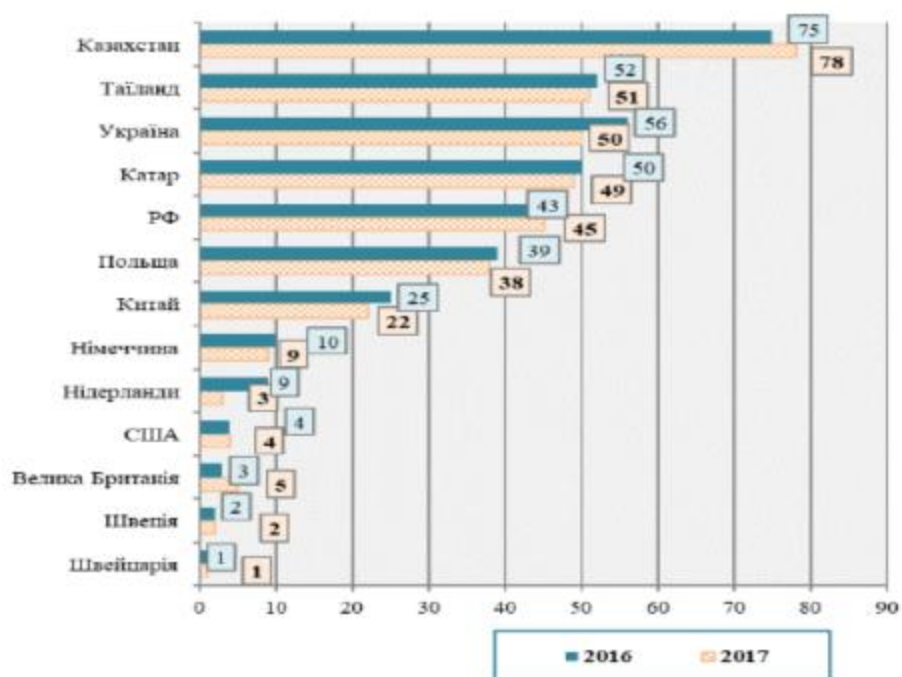

Рис. 2. Динаміка підіндексів ГПІ для України за 2016-2017 рр. [3]

Крім Глобального інноваційного індексу визначається рейтинг країн за Індексом інноваційної ефективності, який розраховується на основі тих же показників та підіндексів, що й ГПІ, шляхом рейтингування відношення Інноваційного вихідного індексу до Інноваційного вхідного індексу. Індекс інноваційної ефективності характеризує створення сприятливих умов для інноваційної результативності. За цим показником у 2017 р. Україна на 11 місці, що на одну позицію вище, ніж у 2016 р. Це свідчить про зростання ефективності інноваційної діяльності в країні. [2, 12]

Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg (Bloomberg Innovation Index). Методологія, яку використовує Bloomberg, передбачає аналіз семи факторів: витрати на R&D у співвідношенні до ВВП; технологічні можливості; продуктивність праці; кількість високотехнологічних підприємств; ефективність вищої освіти та відсоток дипломованих спеціалістів; концентрація дослідників; патентна активність. Відповідно до рейтингу у

2018 р. Україна втратила за рік 4 позиції, що відповідає 46 місцю в рейтингу серед 50 досліджуваних країн (табл. 1). Україна виявилася найгіршою за продуктивністю праці (50 місце) і потрапила до трійки аутсайдерів за «технологічні можливості» (48 місце). Водночас Україна зберігає високе 21-ше місце за ефективністю вищої освіти, яку розраховують за часткою працівників з дипломами ВНЗ і кількістю випускників з інженерною й технічною вищою освітою. Але варто зазначити, що у порівнянні з рейтингом 2017 р. Україна за рівнем вищої освіти втратила 17 позицій. За патентною активністю Україна посідає досить високу позицію – 27-ме місце. [2]

Таблиця 1. – Показники Глобального інноваційного індексу Bloomberg для України за 2017- 2018 рр.

Рік	Загальний ранг	Витрати на R&D у співвідношенні до ВВП	Технологічні можливості	Продуктивність праці	Кількість високотехнологічних підприємств	Ефективність вищої освіти	Концентрація дослідників	Патентна активність
2017	42	44	47	50	34	4	44	27
2018	46	47	48	50	32	21	46	27

Глобальний індекс конкурентоспроможності (*Global Competitiveness Index*) За даними звіту Світового економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність 2017-2018 рр., Україна піднялася на 4 позиції в рейтингу й посіла 81 місце серед 137 досліджуваних країн. На одну позицію нижче розташувався Бутан – 82 місце, а на 80 позицію перемістилася Бразилія. Казахстан та Польща цього року погіршили свої позиції за показниками конкурентоспроможності й посіли у загальному рейтингу 57 та 39 місця відповідно. Молдова навпаки помітно покращила свою позицію й перемістилася зі 100 місця на 89-е (рис. 3). [2]

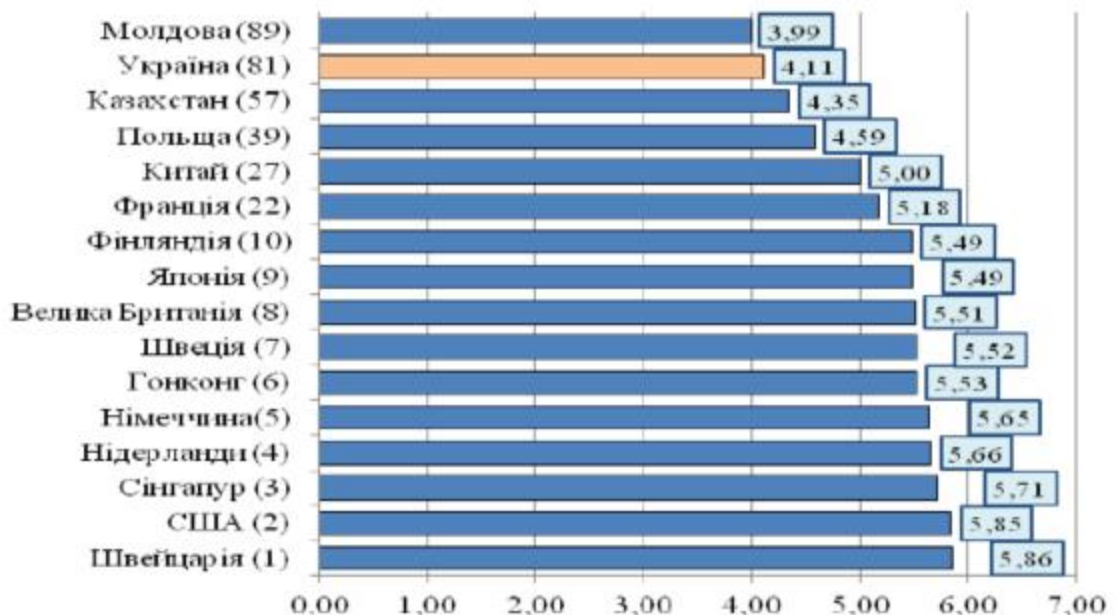

Рис. 3. Рейтинг країн за Глобальним індексом конкурентоспроможності у 2017 р. [5]

Україна, як і раніше, займає досить високі позиції за показниками ємність ринку (47 місце), охорона здоров'я, початкова освіта – 53 місце. Найвищий рейтинг Україна має за показником “Вища, середня і професійна освіта” – 35 місце, але це на 2 позиції гірше,

ніж у 2016 р. Позиція України погіршилася за 4-ма із 12-ти критеріїв: інфраструктура – 78 місце проти 75 місця у 2016 р.; ефективність ринку праці – 86 місце проти 73-го у 2016 р.; інновації – 61 місце проти 52-го у 2016 р.; вища, середня і професійна освіта – 35 позиція проти 33-ої у 2016 р. (рис. 4). [2]

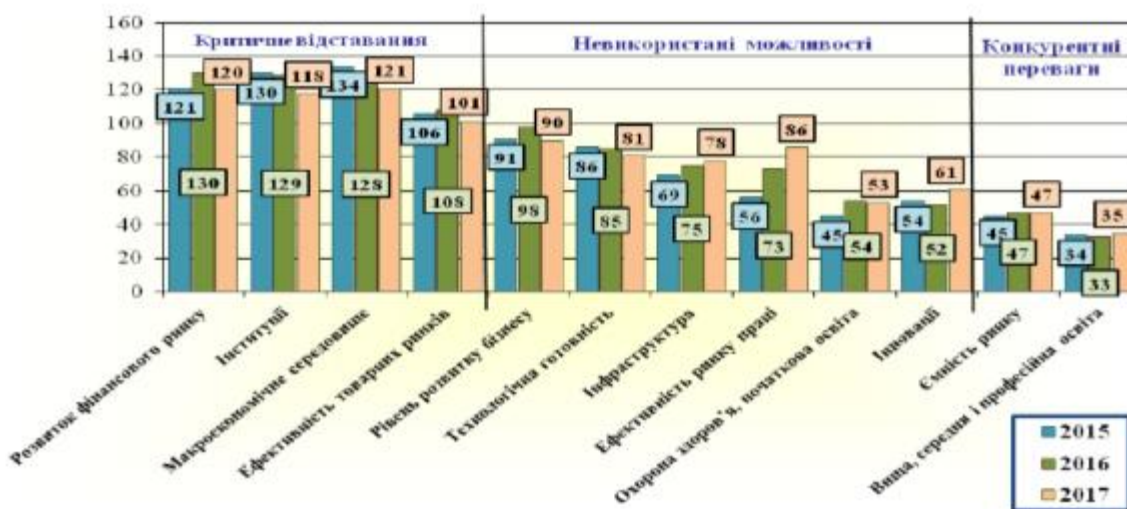

Рис. 4. Рейтинг України за 12 складовими Глобального індексу конкурентоспроможності за 2015-2017 рр. [5]

Рейтинг України за підіндексом “Інновації” у 2017-2018 рр. відповідає 61 місцю, тобто падіння становить 9 позицій. Україна погіршила свої позиції в рейтингу за всіма показниками цього підіндексу, окрім показника “Наявність учених та інженерів” – 25 місце проти 29-го у 2016 р. Найбільше падіння відзначено за критеріями: “Державні закупівлі новітніх технологій і продукції” – з 82 на 96 позицію рейтингу, “Взаємозв’язки університетів з промисловістю у сфері ДіР” – з 57 на 73 позицію. За підіндексом “Технологічна готовність” за 2017-2018 рр. Україна розташувалася на 81 місці рейтингу проти 85-го у 2016 році. Лише за однією складовою підіндексу Україна покращила свою позицію – “Використання широкосмугового доступу до мережі Інтернет/ на 100 осіб” – 63 місце проти 64-го у 2016 р. За чотирма складовими підіндексу “Технологічна готовність” Україна погіршила свої позиції в рейтингу. Найбільш стрімке падіння відзначається за показником “Наявність новітніх технологій”, за яким Україна втратила 14 позицій у рейтингу. Крім того, найбільш проблемним показником залишається “Іноземні інвестиції та трансфер технологій” – 118 місце. У ході дослідження респондентам пропонувалося вибрати зі списку п'ять найбільш проблемних факторів для ведення бізнесу в країні й розташувати їх у порядку зниження. Так, найбільш негативними чинниками для ведення господарської діяльності в Україні респонденти визначили інфляцію – 16,3%, корупцію – 13,9 %, політичну нестабільність – 12,1%, ставки оподаткування – 9,7% та податкове законодавство – 9,4%.

Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (Innovation Union Scoreboard – IUS) IUS відображає основні індикатори оцінки ефективності функціонування національної інноваційної системи країн ЄС. Усі країни, що входять до табло, залежно від значень узагальнюючого індексу, згруповані у чотири групи: “інноваційні лідери”, “сильні інноватори”, “помірні інноватори” та “повільні інноватори”. У доповіді “Європейське інноваційне табло 2017” було проаналізовано дані за 2016 р. Значення показника для України у 2016 р. становило 28,9%, що свідчить про падіння на 4,2% порівняно з 2010 р. Україна належить до групи країн “повільні інноватори”. Україна відстає за всіма показниками, окрім показників охоплення вищою освітою. Відносно сильні сторони інноваційної системи України – людські ресурси, інвестиції компаній та

вплив зайнятості. Слабкі сторони – зв'язки та підприємництво, привабливість дослідницьких систем, інноватори (рис. 5). [2]

За даними за 2017 р., помітними відмінностями України є зниження ВВП на душу населення, нижчий і негативний темп приросту ВВП, нижчий і негативний темп приросту населення і менша щільність населення. Серед показників з позитивною динамікою можна виділити кількість промислових зразків, обсяги експорту знанневомістких послуг та зростання кількості міжнародних спільних публікацій. [8].

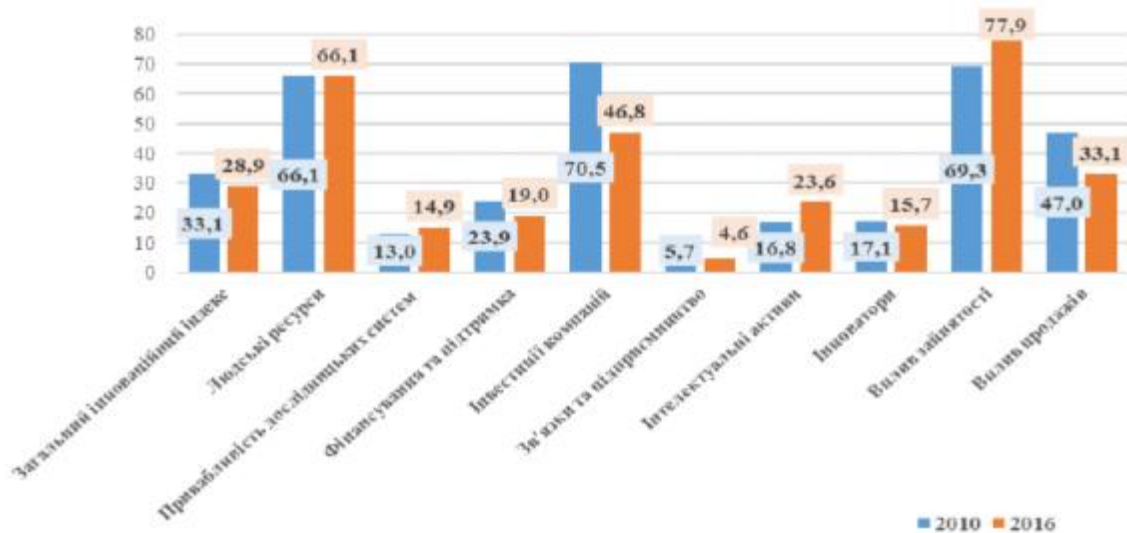

Рис. 5. Значення складових інноваційного індексу за Європейським інноваційним табло [7]

Враховуючи серйозний (навіть незважаючи на масштабний відтік інтелекту за кордон) науковий потенціал та обсяги патентування винаходів, першою головною проблемою, яка перешкоджає впровадженню результатів НДДКР у виробництво є відсутність стимулів. Якщо за кордоном їх роль відіграють жорстка конкуренція, обов'язкові державні стандарти (наприклад, на екологічні параметри продукції), необхідність економії енергоресурсів, то в Україні єдиним стимулом був і залишається непевний шанс продати винахід за кордон [8].

Необхідно відмітити й інший аспект цієї проблеми – відсутність стимулів у самих підприємців. По-перше, якщо на Заході об'єкти інтелектуальної власності є невід'ємною частиною капіталу фірми, то в Україні взагалі відсутній налагоджений стандартизований механізм її оцінки. Та навіть якщо вони і враховуються, то складають дуже невелику питому вагу від загальної вартості фірми. По-друге, абсолютна більшість українських підприємців (незалежно від сфери діяльності) абсолютно не зацікавлена у довгострокових проектах. Через значний ризик неповернення коштів (внаслідок погіршення інвестиційного клімату в державі), вони вкладають гроші лише у ті винаходи, які окупаються через 3, максимум 5 років. Напроти - вагу цьому, західний інвестор переймається не лише поверненням грошей, а й соціальним ефектом від даного капіталовкладення. [9]

Інноваційна активність промислових підприємств. У 2017 р. інноваційну діяльність у промисловості провадили 759 підприємств, або 16,2 % обстежених промислових підприємств (рис. 6). [2]

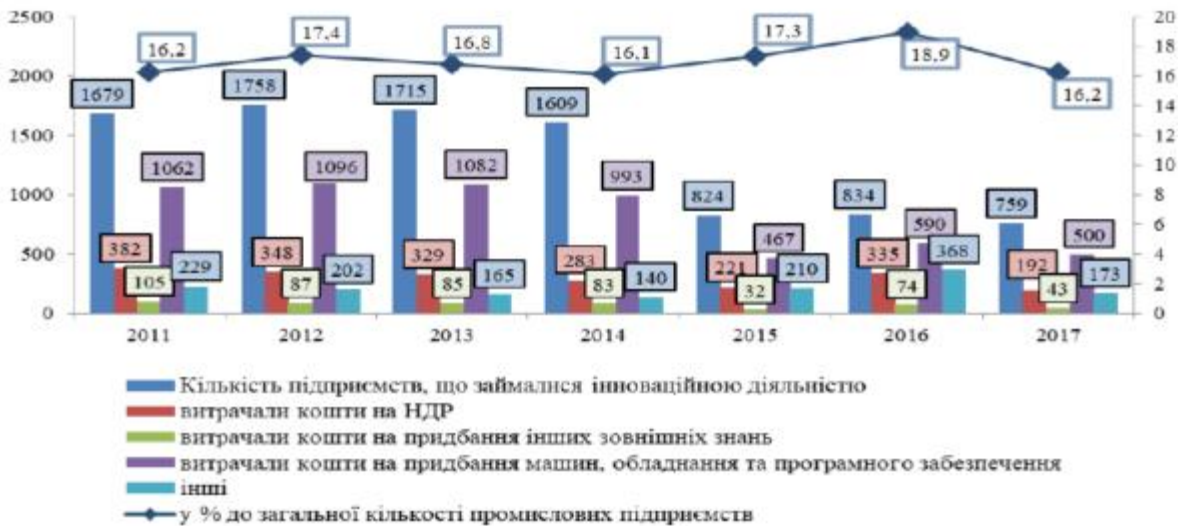
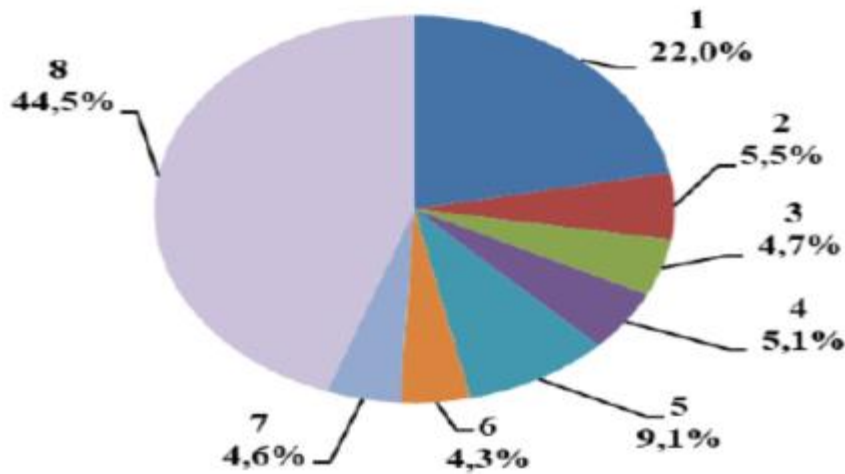

Рис. 6. Інноваційна активність підприємств у розрізі напрямів інноваційної діяльності (од.) та її питома вага у загальній кількості промислових підприємств (%)

Із загальної кількості інноваційно-активних підприємств здійснювали внутрішні та зовнішні НДР – 25,3%, придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 65,9%, придбання зовнішніх знань – 5,7%, інші роботи – 22,8% підприємств. За видами економічної діяльності найбільша частка інноваційно-активних підприємств припадає на виробництво харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів – 22,0 % (рис. 7). [2]

1 - Виробництво харчових продуктів, виробництво напоїв, виробництво тютюнових виробів. 2- Хімічна промисловість. 3 - Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції. 4 - Виробництво електричного устаткування. 5 - Виробництво машин і устаткування, н.в.і.у. 6 - Виробництво інших транспортних засобів. 7 - Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів. 8 – Інше.

Рис. 7. Структура інноваційно-активних промислових підприємств у розрізі видів економічної діяльності (%)

У 2017 р. інновації впроваджували 88,5% підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, або 14,3% обстежених промислових підприємств (рис. 8). [2]

Рис. 8. Кількість підприємств, що впроваджували інновації (од.), та її питома вага у загальній кількості промислових підприємств (%)

Напрями інноваційних витрат промислових підприємств: у 2017 р. на інновації підприємства витратили 9117,54 млн. грн., у т. ч. на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 5898,84 млн. грн., на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 228,48 млн. грн., на придбання 27 інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 21,83 млн. грн. та на інші роботи, пов’язані зі створенням та впровадженням інновацій (інші витрати), – 1027,11 млн. грн. Частка витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення порівняно з 2016 р. зменшилася з 85,3% до 64,7%. Разом з тим, витрати на науково-дослідні розробки (НДР) зросли з 10,6% у 2016 р. до 23,8% у 2017 р., витрати на придбання інших зовнішніх знань зменшилися з 0,3% до 0,2%, інші затрати, в т. ч. на маркетинг і рекламу зросли з 3,8% до 11,3% (рис. 9). [2, 6]

За видами економічної діяльності найбільше коштів на інноваційну діяльність витрачали підприємства з виробництва машин і устаткування (1230,22 млн. грн.), з виробництва інших транспортних засобів (1210,75 млн. грн.) та підприємства з виробництва харчових продуктів (1151,73 млн. грн.) (рис. 10). [2, 12]

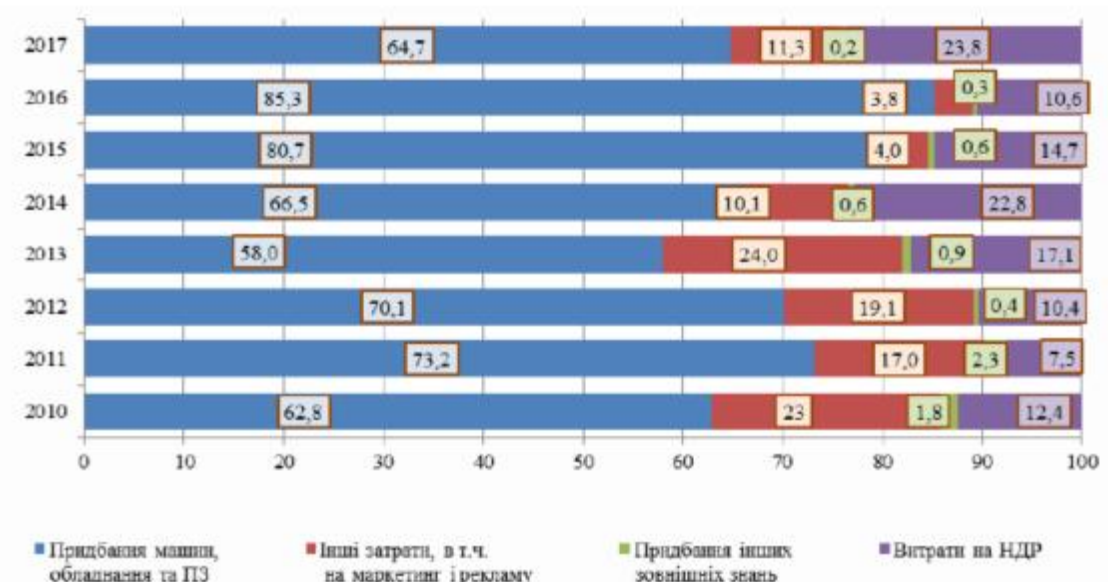

Рис. 9. Динаміка загального обсягу витрат за напрямками інноваційної діяльності за 2010-2017 рр. (%)

Рис. 10. Структура витрат на інновації у розрізі видів економічної діяльності (%)

В разі, якщо підприємство має наміри вкласти гроші у власний розвиток, то цьому перешкоджає брак доступних кредитів. У тих же країнах Європейського Союзу, наприклад, цю перешкоду долають заохоченням купівлі сільськогосподарської техніки у кредит в формі щомісячних субсидій [10]. Якщо ж говорити про цю проблему в цілому, то і українським, і іноземним виробникам заважає відсутність фондового ринку, як джерела капіталу та інструмента інвестування.

Таким чином, сьогодні в Україні існують наступні проблеми, що стримують розвиток інноваційної активності вітчизняних підприємств [11]:

- відсутність науково-методологічної бази формування науково-технологічної сфери;
- відсутність системності у здійснюваних державою заходах щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки;
- державне управління інноваційної діяльності здійснюється без чітко сформульованої стратегії науково-технологічного та інноваційного розвитку, послідовної та виваженої зовнішньої та внутрішньої економічної політики;
- відсутність дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери;
- державне управління інноваційною діяльністю забезпечується за галузевим принципом;
- нескоординованість дій суб'єктів інноваційної діяльності;
- недостатність фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок;
- інноваційна сфера нашої країни і досі не стала по-справжньому привабливою для вітчизняних та іноземних інвесторів.

Перехід економіки України на інноваційні рельси вимагає стимулювання інноваційних процесів, прискорення просування нововведень в усіх її секторах. І українська наука, і венчурний бізнес потребують розвинутої інфраструктури для розробки та комерціалізації наукових ідей прикладного значення. Створення відповідної інфраструктури потребує таких дій: 1) покращення інвестиційного клімату; 2) сприяння експорту високотехнологічної продукції; 3) зменшення податкового тиску для інноваційних компаній, особливо на початковій стадії розвитку; 4) створення зон інноваційного підприємництва; 5) розвиток міжнародних науково-технічних зв'язків через спільну генерацію, обмін і використання нових знань і технологій. [9]

Фінансування інноваційної діяльності. У порівнянні з 2016 р. обсяг фінансування інноваційної діяльності зменшився до 9117,54 млн. грн., при цьому частка фінансування інноваційної діяльності у співвідношенні до ВВП зменшилася з 1,0% до 0,3% (рис. 11).

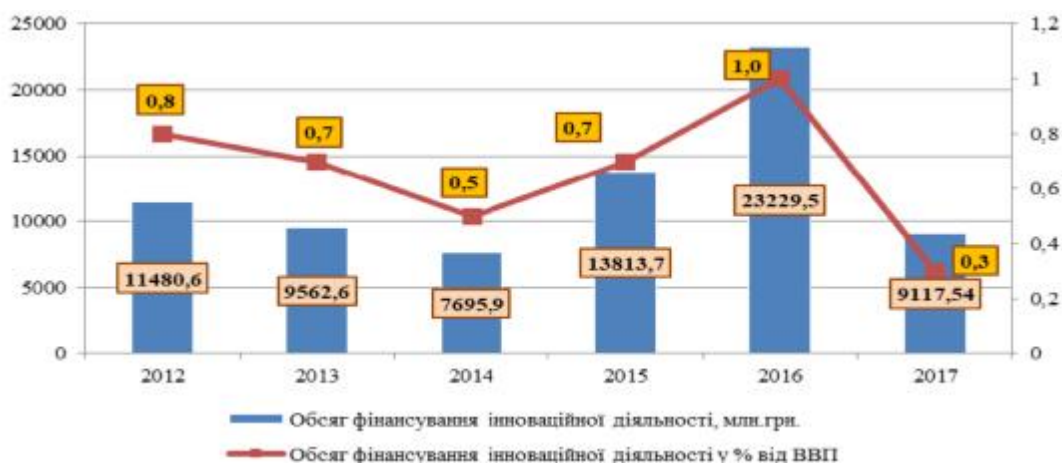

Рис. 11. Динаміка обсягу фінансування інноваційної діяльності за 2012-2017 рр. [12]

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 7704,1 млн. грн. (або 84,5% загального обсягу витрат на інновації). Кошти державного бюджету отримали 8 підприємств, місцевих бюджетів – 17, загальний обсяг яких становив 322,9 млн. грн. (3,5%); кошти вітчизняних інвесторів отримали 5 підприємств, іноземних – 3, загалом їх обсяг становив 380,9 млн. грн. (4,2%); кредитами скористалося 21 підприємство, обсяг яких становив 594,5 млн. грн. (6,5%) (рис. 12). [2]

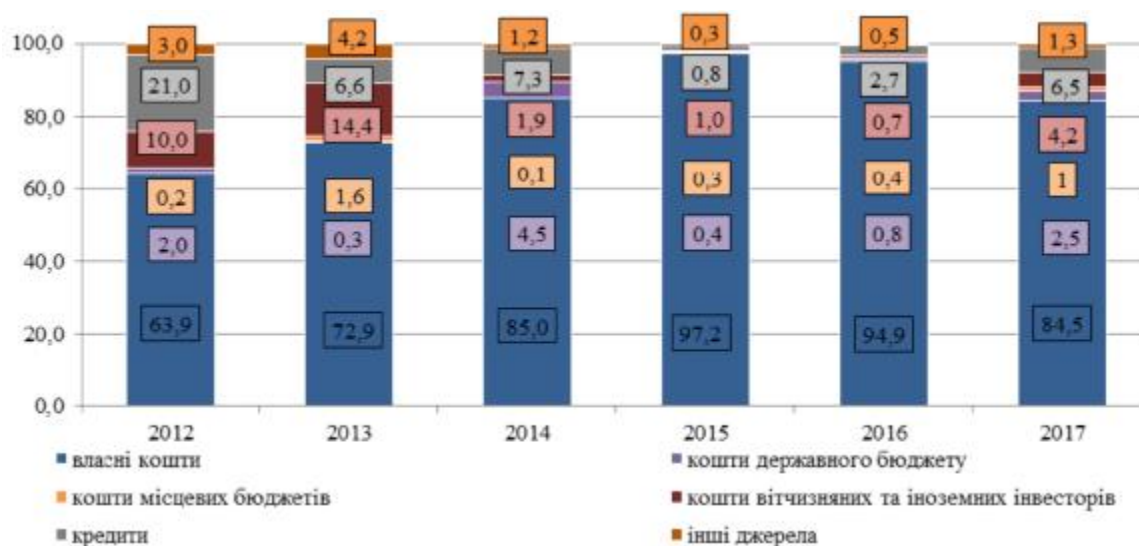

Рис. 12. Динаміка загального обсягу фінансування інноваційної діяльності за джерелами за 2012-2017 рр. (%) [12]

Протягом всього періоду на придбання прав на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії витрачалося лише 0,2-0,5% ВВП. Найвищі обсяги таких витрат підприємств та організацій зафіксовано у 2015 р., найменші – у 2016-2017 рр. Номінальні обсяги інвестицій у нематеріальні активи у 2017 р. перевищували обсяги 2016 р. в 1,4 рази (табл. 2.).

У 2017 р. обсяги витрат підприємств, організацій України на створення або придбання прав на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії почали зростати. Однією з причин є зростання потреб промислових підприємств у нових технологіях внаслідок росту виробництва продукції підприємствами переробної промисловості у 2016 та 2017 рр. – на 4,3% та 4,8 % відповідно, насамперед, підприємствами із виробництва залізничних локомотивів і рухомого складу – на 6,4% та 102,4 %, із виробництво машин і устаткування для добувної промисловості та будівництва – на 8,0% та 34,7%, із виробництва основної хімічної

продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах – 6,3% та 26,3% відповідно. [2]

Таблиця 2. – Капітальні інвестиції та інвестиції у нематеріальні активи в Україні протягом 2010-2018 рр.

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Освоєно (використано) капітальних інвестицій, млн грн						
	2010	2011	2012	2014	2015	2016	2017
ВВП, млн грн	1079346	1299991	1404669	1586915	1988544	2385367	2982920
Капітальні інвестиції - усього	180575,5	241286,0	273256,0	219419,9	273116,4	359216,1	448461,5
Інвестиції у нематеріальні активи, з них	6912,7	9375,8	8402,3	7384,8	18385,5	11825,6	16422,0
програмне забезпечення та бази даних	2802,4	3254,0	3409,1	3207,3	4908,4	6315,5	8196,4
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії	3044,0	4101,9	3655,9	2974,3	12457,8	4180,8	5717,7

Висновки. Таким чином, інноваційна діяльність має великий вплив на розвиток економіки країни, який залежить та є основою економічного, технологічного, політичного, екологічного та соціального розвитку суспільства. Рівень інноваційної активності економіки країни є визначальним критерієм ступеня готовності держави до євроінтеграційних процесів, за для об'єднання наукового та технічного потенціалу країн Європи у контексті глобалізації.

Дослідження показало, що для ефективності процесів глобалізації та європейської інтеграції необхідно змінити фінансово-економічні, законодавчі, політичні та інфраструктурні умови, та змінити підходи та принципи розв'язання проблем з врахуванням ролі технологічного фактору у процесі економічного зростання країни. У сучасних умовах українським підприємствам необхідно орієнтуватися на шляхи інноваційного розвитку, генерувати, впроваджувати та ефективно використовувати вже існуючі інновації та створювати нові, які відповідають сучасним тенденціям наукового розвитку.

Список використаних джерел:

1. Івацук І. О. *Позиціонування країн у світових рейтингах за основними ознаками рівня відкритості економіки* / І.О. Івацук // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2009. – № 1. – С. 69–76.
2. *Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2017 році: аналітична довідка* / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша та ін. – К.: УкрІНТЕІ, 2018. – 98 с.
3. *The Global Innovation Index 2017*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report>
4. *Doing Business* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org>.
5. *The Global Competitiveness Report 2017-2018*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf>
6. *World economic forum: The global competitiveness report* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.weforum.org.
7. *European Innovation Scoreboard 2017*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/24829>
8. Павлюк М.В. *Мотиваційні можливості вітчизняного законодавства у сфері інноваційної діяльності* // М. В. Павлюк // *Вісник Хмельницького національного університету*. - 2010. - № 1. - с. 117 – 121

9. Тюха І. В. Проблеми інноваційної діяльності в Україні та на вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс] / І. В. Тюха, В. А. Кузнєцова — Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4545>

10. Білоброва І.О Проблеми мотивації інноваційної діяльності: Світова практика та українські реалії [Електронний ресурс] / І. О. Білоброва // Економічні науки – Режим доступу: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/14229/1-Bilobrova.pdf?sequence=1>

11. Пенькова О.Г. Проблеми реалізації інноваційної стратегії розвитку України // О.Г. Пенькова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. - № 9. – С. 96 - 99.

12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Ілляшенко С. М. Роль інноваційної діяльності у соціально-економічному розвитку / С. М. Ілляшенко // Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. – 2011. – № 2. – С. 90–101.

References:

1. Ivashhuk I.O. (2009), "Positioning of countries in world rankings on the main features of the level of openness of the economy", ["Pozicionuvannja kraїн u svitovih rejtingah za osnovnimi oznakami rivnja vidkритosti ekonomiki"], I.O. Ivashhuk, Bulletin of the Khmelnytsky National University, No. 1, pp. 69-76.

2. "Status of innovation activities and activities in the field of technology transfer in Ukraine in 2017: analytical background", ["Stan innovacijnoї dijāl'nosti ta dijāl'nosti u sferi transferu tehnologij v Ukraїni u 2017 roci: analitичna dovidka "], T.V. Pisarenko, T.K. Kvasha and others, K., UkrISTEI, 2018, 98 p.

3. "The Global Innovation Index 2017", [electronic resource], available at: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report>

4. "Doing Business" [electronic resource], available at: <http://www.doingbusiness.org>

5. "The Global Competitiveness Report 2017-2018", [electronic resource], available at: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf>

6. "World economic forum: The global competitiveness report", [electronic resource], available at: www.weforum.org.

7. "European Innovation Scoreboard 2017", [electronic resource], available at: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/24829>

8. Pavlyuk M.V. (2010), "Motivational Possibilities of National Legislation in the Field of Innovation Activity", ["Motivacijni mozhlivosti vitchiznjanogo zakonodavstva u sferi innovacijnoї dijāl'nosti "], M.V. Pavlyuk, Bulletin of the Khmelnytsky National University, No. 1, pp. 117 - 121

9. Tyuha I.V. "Problems of innovation activity in Ukraine and at domestic enterprises", ["Problemi innovacijnoї dijāl'nosti v Ukraїni ta na vitchiznjanijh pidpriemstvah"], [electronic resource], I.V. Tyukha, V.A. Kuznetsova, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4545>

10. Bilobrova I.O. "Problems of motivation of innovation activity: World practice and Ukrainian realities", ["Problemi motivacij innovacijnoї dijāl'nosti: Svitova praktika ta ukraїns'ki reali"], [electronic resource], I. O. Bilobrova, Economic sciences, available at: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/14229/1-Bilobrova.pdf?sequence=1>

11. Penkova O.G. (2007), "Problems of realization of innovative strategy of development of Ukraine", ["Problemi realizacij innovacijnoї strategij rozvitku Ukraїni"], O.G. Penkova, Formation of market relations in Ukraine, No. 9, pp. 96 - 99.

12. "State Statistics Service of Ukraine", ["Derzhavna sluzhba statistiki Ukraїni"], [electronic resource], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Ilyashenko S.M. (2011), "The role of innovation in socio-economic development", ["Rol' innovacijnoї dijāl'nosti u social'no-ekonomichnomu rozvitku"], S.I. Ilyashenko, Collection of scientific works of the Khmelnytsky cooperative trade and economic institute, No. 2, pp.90-101.

Keywords: innovations; globalization; international economic relations; economics; innovators; index; innovation activity; competitiveness.

Ключові слова: інновації; глобалізація; міжнародні економічні відносини; економіка; інноватори; індекс; інноваційна діяльність; конкурентоспроможність.

Ключевые слова: инновации; глобализация; международные экономические отношения; экономика; инноваторы; индекс; инновационная деятельность; конкурентоспособность.

Рецензент: Хаджинова О. В., декан економічного факультету, ДВНЗ «ПДТУ», д.е.н., доцент

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/9412832>